

уваженням. Вибір викладачем оптимального виду заохочення для збільшення ефективності навчання, звичайно ж, залежить від пізнавальних можливостей студента, однак великою мірою залежить і від духовного розвитку студента, особистого прагнення до самовдосконалення. Відтак викладач має визначити правильний підхід до особистості і правильно спрямувати її на досягнення визначеної мети, що допоможе організувати самостійне опанування навчального курсу студентом із найбільшою віддачею, набути ним почуття відповідальності за процес самостійної підготовки, однак ні в якому разі не слід спрощувати завдання самостійної підготовки. Однозначно можна стверджувати, що напрям самостійного вивченням студентом курсу, його ентузіазм й інтерес визначає викладач у процесі індивідуальної роботи, натомість міні-обговорення викладача і студента певних тем курсу допомагають виявити і надолужити прогалини у знаннях.

Центральним у консультуванні самостійної підготовки студента на стику певних наук у роботі викладача повинно бути вміле оптимальне інтегрування дисциплін для удосконалення самостійної фахової підготовки студента, відтак СРС зусиллями викладача має постати цілісним алгоритмом щодо організації ефективного засвоєння знань студентом.

Л. М. Дибкова, канд. пед. наук, доц.,
кафедра інформатики

РОЛЬ КОНТРОЛЮ В ПРОЦЕСІ ПЕРЕХОДУ ВІД АВТОРИТАРНОЇ МОДЕЛІ НАВЧАННЯ ДО САМОНАВЧАННЯ

У сучасному освітньому середовищі у зв'язку з різким збільшенням обсягів інформації виникає потреба не лише дати студентам фундаментальні знання, а й навчити їх самостійно вчитися протягом усього життя, а також вчитися професійно працювати.

Існуюча авторитарна модель навчання забезпечує засвоєння знань тільки на рівні інформаційного сприйняття. Викладач виступає у ролі основного носія знань, який задає студенту темп засвоєння навчального матеріалу; жорстко регламентовано кількість годин лекцій, практичних занять, кількість і питання виконання індивідуальних робіт тощо. Студент за таких умов є

об'єктом, на який спрямована вся навчальна діяльність. Вибору методу представлення своїх знань він не має, темп засвоєння навчального матеріалу самостійно визначити не може. Мотивація до активного самостійного навчання у студентів надто низька.

Саме тому постало питання створити такі моделі ефективного навчання, в яких студент є суб'єктом, носієм активності у навчальній діяльності. Це передбачає перехід від авторитарного навчання до самонавчання. В умовах самонавчання студент сам керує своїм навчанням, але в межах, які чітко встановлюють викладач і програма дисципліни. При цьому викладач проводить зовнішню контрольню-корекційну діяльність для забезпечення достатнього рівня якості засвоєння навчального матеріалу. У цих моделях об'єктом навчальної діяльності є дидактичні засоби навчання, через які відбувається узгодження дій між двома суб'єктами навчання — студентом і викладачем. Ці засоби створює викладач, а використовує студент. Такими дидактичними засобами є навчальні матеріали (підручники, посібники, тестові завдання, програми дисципліни тощо), і від їх якості залежить якість засвоєного студентом навчального матеріалу.

Одним із компонентів моделі ефективного навчання виступає збільшення обсягу самостійної роботи, що значно підвищує мотивацію, самоефективність студента. При цьому посилюється значення проведення контрольню-корекційної навчальної діяльності, головна функція якої — покращення результатів навчання.

Проведенню контрольних заходів передують попередній (підготовчий) етап. Навчальний матеріал повинен бути ретельно структурований, поділений на невеликі блоки, мають бути визначені цілі їх засвоєння, методи і засоби проведення контрольних заходів у кожному такому блоці, очікувані результати. Велику роль тут відіграє правильно організована індивідуально-консультативна робота зі студентами, де викладач може застосувати індивідуальний підхід до кожного, об'єктивно визначити рівень засвоєння навчального матеріалу кожним студентом, надати необхідну допомогу.

Саме об'єктивний контроль створює передумови для корекції результатів навчання. Перед проведенням оцінювання необхідно встановити, що саме буде перевірятися: знання (терміни, факти та ін.); розуміння (методи, засоби); застосування; вміння проводити аналіз, синтез, узагальнення, оцінювання; виконання. Далі відбувається відбір необхідних методів проведення контролю. Після аналізу результатів контрольних заходів необхідно проводити корегування набутих знань, що дасть змогу встановити, чи потрібні можливо, деяким студентам додаткові заняття з певної теми.

Для проведення ефективного контролю необхідно використовувати різні методи оцінювання. Це можуть бути тестові завдання, есе, письмові домашні роботи та ін. Але лише за умови проведення жорсткого об'єктивного контролю засвоєння кожним студентом кожної теми створюються передумови для включення в підсумковий контроль (іспит) узагальнюючих питань (творчих, проблемних, на аналіз тощо). Тоді отримані знання є дійсно засвоєними.

Необхідно зупинитися на питанні проведення тестового контролю, що поширився в нашому університеті. Слід зауважити, що викладачі використовують переважно тести вибіркового типу, якими можна перевірити знання фактів і термінів, але не здатність до аналізу, синтезу, порівняння тощо та практичного виконання. Необхідно застосовувати різні види тестових завдань: завдання на розпізнавання, на виконання, класифікацію, конструювання, на аналіз, творчого характеру та ін. Всі вони дають змогу перевірити різні рівні засвоєних знань, вмінь творчо мислити, навичок до активного навчання.

Також актуальним є питання репрезентативності вибірки. За неадекватної (нерепрезентативної) вибірки розроблених тестових питань (наприклад, 3—5 питань з певної теми) неможливо зробити коректні висновки щодо рівня засвоєння навчального матеріалу. Таких питань повинно бути 20—30.

Отримання студентом низьких оцінок при проведенні підсумкового контролю (іспиту) свідчить про те, що саме викладач недостатньо ґрунтовно структурував навчальний матеріал, підготував дидактичні засоби навчання, неефективно провів контрольнокорекційний етап навчального процесу.

Л. М. Дибкова, канд. пед. наук, доц.,
кафедра інформатики

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ЯКІСНОЇ ОСВІТИ

Коли фахівець не може достатньо ефективно викласти свої пропозиції, думки; коли не володіє технологіями вирішення конфліктних ситуацій, які завжди виникають у процесі спілкування між людьми; якщо він не здатний налагодити ділові контакти та